

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО ОПШТО И СПЕЦИЈАЛНО
ГРАДИНАРСТВО” ОД АВТОРОТ ДОЦ. Д-Р ДАНИЕЛА ДИМОВСКА,
ЗЕМЈОДЕЛСКИ ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 1302-134/7 од 181. редовна седница на Наставно-научниот совет на Земјоделскиот факултет одржана на ден 18.11.2020 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Љупчо Михајлов, Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
- вон. проф. д-р Фиданка Трајкова, Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „**ПРАКТИКУМ ПО ОПШТО И СПЕЦИЈАЛНО ГРАДИНАРСТВО**” од доц. д-р Даниела Димовска, наменет за студентите на прв циклус студии на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Земјоделски факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот „Практикум по општо и специјално градинарство” од авторката доц. д-р Даниела Димовска е пишуван според Наставниот план и програма за предметите Градинарство и Специјално градинарство. Предметот Градинарство се изучува на сите студиски програми од првиот циклус на Земјоделскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев” – Штип, во втора година, четврт семестар, како избран предмет со неделен фонд на часови 2+1+1, со 4 кредити и код 2ZF11117. Предметот Специјално градинарство се изучува на студиската програма Градинарство на прв циклус студии на Земјоделскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев” – Штип, во четврта година, седми семестар, како задолжителен предмет со неделен фонд на часови 3+2+2, со 8 кредити и код 2ZF111517. Ракописот е наменет за реализирање на вежбите по предметите Градинарство и Специјално градинарство, преку кој студентите ќе можат да добијат сознанија потребни за предметната материја, но и ќе може да се реализираат барањата на предметната програма за реализација на вежбите и ЕКТС системот.

Податоци за обемот на ракописот: Содржината на ракописот, кој е наменет за издавање на учебно помагало во вид на практикум по предметите Градинарство и Специјално градинарство, е претставен во текст од вкупно 67 страници, со 12 слики и 9 табели.

Трудот е пишуван во А4 формат со нормален проред, употребен е фонт Arial и со големина на буквите 11. Ракописот е подготвен според критериумите и стандардите согласно со Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип. Обемот на ракописот и неговата содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и е во согласност со наставната програма за реализација на вежбите по предметите Општо градинарство и Специјално градинарство.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Практикум што обработува иста содржина за реализација на вежбите од предметите Градинарство и Специјално градинарство на УГД досега не е објавен. Ракописот како целина и начин на обработка на материјата, претставува автентичен и оригинален практикум за реализација на вежби.

Краток опис на содржината: Ракописот е напишан на лесен, едноставен и разбирлив јазик достапен за студентите на прв циклус. Одбраните вежби се дел од предвидената наставна програма за предметите Градинарство и Специјално градинарство.

Практикумот се состои од 13 вежби, поделени во два дела, Општо градинарство и Специјално градинарство. Првите 5 вежби се однесуваат на наставната содржина од предметот Градинарство, додека од предвидените вежби од вежба 6 до вежба 13 се однесуваат на предвидената наставна содржина од предметот Специјално градинарство. Во продолжение се дадени насловите на поединечните вежби.

I. Општо градинарство

Вежба 1 - Земање примероци на семе за контрола на квалитет

Вежба 2 - Испитување на квалитетни својства на семе – Чистота на семе

Вежба 3 - 'Ртливост на семе и употребна вредност на семе

Вежба 4 - Определување на апсолутна маса на семе

Вежба 5 - Испитување на влага на семето

II. Специјално градинарство

Вежба 6 - Класификација на зеленчуковите култури

Вежба 7 - Плодови зеленчуци

Вежба 8 - Плодови зеленчуци од фам. Cucurbitaceae

Вежба 9 - Мешункасти зеленчуци

Вежба 10 - Листостеблени (зелкови) зеленчуци

Вежба 11 - Лиснати зеленчуци

Вежба 12 - Лукови зеленчуци

Вежба 13 - Коренови зеленчуци.

Во **вежба 1** е објаснето значењето на употреба на здрав и квалитетен семенски материјал за добивање на високи и стабилни приноси во градинарското производство. Обработени се темите за земање примероци на семе за контрола на квалитет, подготовка на работен примерок на семе за лабораториско испитување и чување на работниот примерок за лабораториска анализа.

Во **вежба 2** е дадено објаснување за основната цел за испитување на чистотата на семето и одредување на чистотата на семето од работниот примерок. Во вежбата е дадена формула за одредување на чистотата на семе на испитуван примерок и практичен пример за одредување на овој параметар.

Во **вежба 3** е посветена на испитувањето на 'ртливоста на семето на партијата семе и пресметка на употребната вредност на семе од градинарски култури. Објаснети се типовите подлоги кои се користат се користат за испитување на 'ртливоста на семето и условите за испитување на 'ртливост на семето кај најзначајните градинарски култури. Во вежбата се дадени два практични примери поврзани со испитување на 'ртливоста на семе и еден пратичен пример за пресметка на употребната вредност семето.

Вежба 4 се однесува на определување на апсолутна маса на семе, бидејќи познавањето на апсолутната маса на семето е значајно за определување на нормата на семе потребно за сеидба. Преку вежбата, студентите имаат за цел да ја одредат апсолутната маса кај семе од праз за добиени вредности за маса на семето на 100 семки.

Вежба 5 се однесува на параметарот испитување на влага на семе. Во вежбата се дава опис за апаратурата и деталната постапка за испитувањето на влагата во два работни примероци семе, како и формула за пресметка на процентот на влага на семе од домот.

Вежба 6 посветена на класификација на зеленчуковите култури според различни критериуми. Даден е детален преглед и класификација на градинарските култури според: ботаничката припадност, оптималните температури за раст и развој, должината на животниот циклус и консумативен дел (органот од растението кој се користи за исхрана).

Вежба 7 е посветени на групата плодови зеленчуци што ги опфаќа градинарските видови што се одгледуваат заради плодот или семето и кои се берат во раните фази,

односно од многу млади до сосема зрели. Во оваа група на зеленчуци спаѓаат видовите од фамилијата Solanaceae кај кои за консумација служат месестите плодови - бобинки, во технолошка или физиолошка зрелост. Детално се објаснети градинарските култури домати, пиперка и патлиџан. Студентите имаат практична задача да ги обележат морфолошките карактеристики на растение од домати и плод од пиперка.

Вежба 8 се однесува на плодовите зеленчуци од фам. Cucurbitaceae, со детално објаснување на ботаничките и морфолошките карактеристики на краставица, диња, лубеница и три различни видови тиква. Студентите имаат задача да ги обележат морфолошки карактеристики на лубеницата.

Вежба 9 е посветена на мешункастите зеленчукови видови од фамилијата Fabaceae. Детално се објаснети ботаничките и морфолошките карактеристики на грашок (*Pisum sativum* L.), - боранија/грав (*Phaseolus vulgaris* L.) и бакла (*Vicia faba* L.), како најзначајни мешункасте култури за градинарското производство.

Вежба 10 се однесува на голема група листостеблени зеленчуци, каде што спаѓаат зеленчукови видови од фамилија Brassicaceae, кои водат потекло од Медитеранот, некои делови на Франција и Англија. Во вежбата детално се објаснети ботаничките и морфолошките карактеристики на најзначајните зеленчуци од оваа група како: зелка, кел, кел папчар, карфиол, броколи, лисна зелка и кинеска зелка.

Вежба 11 обработува видови зеленчуци од кои се конзумираат листовите со лисните дршки. Во вежба 11 е даден детален опис на културите салата (*Lactuca sativa* L.), ендиџа (*Cichorium endivia*) и спанаќ (*Spinacea oleracea*), кои имаат најголемо стопанско значење.

Вежба 12 е посветена на луковите зеленчуци каде што спаѓаат видовите кај кои за консумација од примарно значење е задебелена луковица. Освен луковиците, за исхрана служат и листовите, кога растенијата се во помлади. Обработени се ботаничките и морфолошките карактеристики на кромид, праз и лук, а студентите имаат задача да ги обележат вегетативните и генеративните органи кај кромид.

Вежба 13 се однесува на кореновите зеленчуци каде што спаѓаат видовите кај кои за консумација служи главно задебелениот корен. Во рамките на оваа голема група зеленчукови култури опишани се седум стопански значајни култури (морков, магнон, пашканат, целер, цвекло, рдоква и ротквичка). Студентите имаат задача да ги обележи морфолошките карактеристики на морков.

Цитираната литература е соодветна за реализација на содржините од овој практикум. Сите тематски поглавја во практикумот поткрепени се со соодветно цитирана литература од домашни и странски еминентни автори и научници од областа физиологијата на растенијата.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот со наслов „Практикум по општо и специјално градинарство“ од авторката доц. д-р Даниела Димовска во целост ги задоволува потребите на наставниот план и програма по предметите Градинарство и Општо градинарство за реализација на вежбите за студентите на прв циклус студии на Земјоделскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Ова учебно помагало ги исполнува сите стандарди на практикум поради што сметаме дека ќе им биде од голема корист на студентите да се запознаат со најважните градинарски култури и нивните ботанички и морфолошки карактеристики.

Рецензентската комисија му предлага на **Наставно-научниот совет на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип** ракописот „Практикум по општо и специјално градинарство“ од авторката доц. д-р Даниела Димовска да биде издаден како учебно помагало – практикум.

Рецензенти

Проф. д-р Љупчо Михајлов, с.р.
Вон. проф. д-р Фиданка Трајкова, с.р.